

Klimaatbezorgdheid

Gezondheidsenquête 2023-2024

Oktober 2025

Rana Charafeddine • Sabine Drieskens • Lydia Gisle

DANKWOORD

We willen graag bedanken:

- Statbel medewerkers voor het organiseren van het veldwerk.
- Statbel interviewers voor het leggen van contacten en het verzamelen van gegevens.
- De mensen die vrijwillig hun tijd hebben vrijgemaakt om deel te nemen aan de enquête.
- Ledia Jani en Laïla Boulbayem van Sciensano voor hun logistieke en administratieve ondersteuning.

Opdrachtgevers:

In samenwerking met:

Gelieve te citeren als:

Charafeddine R, Drieskens S, Gisle L. Gezondheidsenquête 2023-2024: Klimaatbezorgheid. Brussel, België: Sciensano; 2025. Rapportnummer: D/2025.14.440/119. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquête.be

SAMENVATTING

De effecten van klimaatverandering op de gezondheid zijn veelzijdig en goed gedocumenteerd. Extreme weersomstandigheden, zoals hittegolven, overstromingen en zware stormen die ermee gepaard gaan, leiden tot een toename van sterfte en morbiditeit. Deze verschijnselen hebben ook een directe invloed op de geestelijke gezondheid, doordat ze psychologische problemen kunnen veroorzaken bij blootstelling aan extreme temperaturen, klimaatgerelateerde rampen en hun sociaal en economische gevolgen. Naast deze directe effecten zijn er ook indirecte gevolgen: zelfs mensen die niet persoonlijk zijn getroffen, ervaren vaak ongerustheid, angst of stress door de klimaatcrisis en de verwachte gevolgen ervan. In deze context heeft deze module tot doel om de percepties en gevoelens van de bevolking ten aanzien van klimaatverandering te evalueren, evenals hun verband met gegeneraliseerde angststoornis.

De resultaten kunnen als volgt worden samengevat:

Belang en bezorgdheid over klimaatverandering

- 42,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder vindt het thema klimaatverandering zeer belangrijk.
- Een meerderheid van de bevolking van 15 jaar en ouder (72,0%) is bezorgd over de klimaatverandering, een op de vijf is zeer bezorgd (21,6%).
- 17,4% denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, terwijl 63,4% denkt dat dit de toekomstige generaties veel kan schaden.

Gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering

- Machteloosheid (46,9%) en interesse (45,0%) zijn de meest genoemde gevoelens bij de bevolking van 15 jaar en ouder.
- Een groot deel van de bevolking van 15 jaar en ouder noemt ook negatieve gevoelens: verdrietig (28,1%), bang (28,7%), boos (25,2%) en angstig (13,6%).
- Hoewel minder vaak komen er ook positieve gevoelens naar voren, zoals hoopvol (16,5%) en optimistisch (7,0%).

Verschillen naar socio-demografische factoren

- Vrouwen zijn over het algemeen meer bezorgd over de klimaatverandering en melden vaker negatieve gevoelens.
- In tegenstelling tot wat men zou verwachten, zijn het niet alleen jongeren (15-24 jaar) die het meest bezorgd zijn over de klimaatverandering. De bezorgdheid is groot in alle leeftijdsgroepen. Evenzo komen negatieve gevoelens bij 15-24-jarigen over het algemeen even vaak voor als bij mensen van middelbare leeftijd.
- Hooggeschoolden zijn meer bezorgd en melden vaker negatieve gevoelens.

Verband tussen deze indicatoren en gegeneraliseerde angststoornis

- De prevalentie van gegeneraliseerde angststoornis is 16,8% bij mensen van 15 jaar en ouder die zeer bezorgd zijn over de klimaatverandering, tegenover 11,8% van degenen die niet of minder bezorgd zijn.
- 18,0% van de mensen van 15 jaar en ouder die denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, heeft een angststoornis, tegenover 11,7% van degenen die dat niet denken.
- Evenzo heeft 13,7% van de mensen van 15 jaar en ouder die denkt dat de klimaatverandering de toekomstige generaties veel kan schaden een gegeneraliseerde angststoornis, tegenover 11,3% van degenen die dat niet denken.
- Bepaalde negatieve gevoelens komen vaker voor bij mensen met een gegeneraliseerde angststoornis: verdrietig (17,7%), bang (18,5%), machteloosheid (14,3%), angstig (24,2%), depressieve gevoelens (38,5%) en walging (23,5%). Deze percentages liggen significant hoger dan bij degenen die deze gevoelens niet rapporteren (tussen 10,6% en 12,2%).
- Omgekeerd worden gevoelens als interesse (9,7%) en hoopvol (7,8%) in verband gebracht met lagere percentages gegeneraliseerde angst.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
INLEIDING	7
RESULTATEN	9
1. Belang van het thema klimaatverandering	10
1.1. Prevalentie	10
1.2. Demografische verschillen	10
1.3. Socio-economische verschillen	11
1.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis	12
2. Bezorgdheid over de klimaatverandering	12
2.1. Prevalentie	12
2.2. Demografische verschillen	13
2.3. Socio-economische verschillen	14
2.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis	15
3. Perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering	15
3.1. Prevalentie	15
3.2. Demografische verschillen	15
3.3. Socio-economische verschillen	17
3.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis	17
4. Perceptie van schade voor toekomstige generaties door de klimaatverandering	18
4.1. Prevalentie	18
4.2. Demografische verschillen	18
4.3. Socio-economische verschillen	19
4.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis	20
5. Gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering	20
5.1. Prevalentie	21
5.2. Demografische verschillen	21
5.3. Socio-economische verschillen	23
5.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis	24
BESPREKING	25
OVERZICHTABELLEN	27
REFERENTIES	31

Afkortingen

°C	Graden Celcius
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change (Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering)
SASSY	Six Americas Super Short Survey, ontwikkeld door het 'Yale Program on Climate Change Communication'

INLEIDING

Volgens het laatste rapport van de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)) (1) is de aarde sinds het pre-industriële tijdperk al met ongeveer 1,1 °C opgewarmd en zal de drempel van 1,5 °C waarschijnlijk al in de jaren 2030 worden overschreden. De gevolgen van deze opwarming voor de menselijke gezondheid zijn talrijk en goed gedocumenteerd.

De klimaatverandering leidt immers tot extreme weersomstandigheden, zoals uitzonderlijke hoge temperaturen, langdurige hittegolven, overstromingen en stormen, die de sterfte en morbiditeit aanzienlijk doen toenemen. Zo heeft een studie in Brussel en Antwerpen een temperatuurdrempel aangetoond waarboven de sterfte toeneemt, namelijk respectievelijk 22,8 °C en 25,2 °C (2). Boven deze drempels gaat elke stijging van 1 °C gepaard met een toename van de sterfte. Een andere studie toonde een significante toename van het aantal medische consultaties bij hoge temperaturen in Vlaanderen aan, met een bijzonder verhoogd risico voor bepaalde aandoeningen zoals huid-, hart- en ademhalingsproblemen (3). Deze risico's treffen vooral kwetsbare bevolkingsgroepen, in het bijzonder ouderen, personen met chronische aandoeningen en mensen in socio-economisch kwetsbare omstandigheden of woningen die slecht aangepast zijn aan extreme hitte.

Naast de fysieke gevolgen vormt de klimaatverandering ook een grote uitdaging voor de geestelijke gezondheid. Een Amerikaanse studie heeft aangetoond dat blootstelling aan maandelijkse temperaturen boven 30 °C de kans op psychische problemen vergroot (4). In Duitsland leiden periodes van extreme temperaturen, zowel hoge als lage, tot een aanzienlijke toename van het aantal telefoontjes naar een hulplijn voor psychologische ondersteuning (5). Klimaatrampen zelf hebben ook blijvende psychosociale gevolgen. Zo bleek uit een onderzoek naar de overstromingen van 2021 in België dat twee jaar na de ramp meer dan de helft van de deelnemers aangaf dat hun psychosociaal welzijn was verslechterd, voornamelijk als gevolg van de financiële moeilijkheden die de ramp had veroorzaakt (6).

Naast deze directe effecten zijn er ook indirecte effecten op mensen die, zonder direct blootgesteld te zijn, zich bezorgd, angstig of verdrietig voelen over de klimaatcrisis en de verwachte gevolgen ervan. Dit fenomeen, dat "eco-angst" wordt genoemd, is nog vrij nieuw in de wetenschappelijke literatuur. Er bestaan verschillende definities en meetinstrumenten voor (7). Er wordt echter algemeen aangenomen dat eco-angst zich uit in een reeks negatieve gevoelens zoals bezorgdheid, angst, verdriet of machteloosheid ten aanzien van de klimaatverandering. In tegenstelling tot klassieke angststoornissen wordt eco-angst niet beschouwd als een pathologie op zich, maar als een rationele en proportionele psychologische reactie op een reële dreiging. Niettemin kan eco-angst, wanneer ze intens is, het welzijn en het dagelijks functioneren verstoren.

Een online-onderzoek dat in 2021 werd uitgevoerd in verschillende Franstalige landen, waaronder België, bij deelnemers die via sociale media werden gerekruteerd, toonde aan dat 11,6% van de respondenten aangaf vaak klimaatangst te ervaren, soms zelfs in die mate dat het hun dagelijks leven beïnvloedde (8). Dit onderzoek toonde ook een verband aan tussen eco-angst en milieuvriendelijk gedrag. Dit verband blijkt echter zwakker bij de meest angstige personen, bij wie de angst een rem op het handelen kan vormen (een fenomeen dat soms wordt aangeduid als "eco-verlamming").

In deze context leek het ons relevant om voor het eerst een specifieke module over klimaatbezorgdheid op te nemen in de Gezondheidsenquête 2023-2024. Des te meer omdat een aanzienlijk deel van de bevolking in België (78%) volgens de Klimaatenquête van 2021, uitgevoerd door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid van de Voedselketen en Leefmilieu, aangaf bezorgd te zijn over de klimaatverandering (9). Het doel van deze module is om de percepties en gevoelens van de bevolking ten aanzien van de klimaatverandering te evalueren, evenals het verband met generaliseerde angst.

METHODEN-SAMENVATTING

De volledige methodologie van de Gezondheidsenquête 2023-2024 is beschikbaar op:

www.gezondheidsenquête.be

De Gezondheidsenquête 2023-2024, de zevende in de reeks, werd in opdracht van de Interministeriële Conferentie “Volksgezondheid” uitgevoerd door Sciensano, in samenwerking met Statbel voor de gegevensverzameling. Zij wordt gekenmerkt door haar horizontale aanpak, waarbij gelijktijdig gegevens worden verzameld over gezondheid, levensstijl, gezondheidszorg en sociaal-economische en omgevingskenmerken. Deze aanpak biedt een globaal beeld van de gezondheidstoestand van de bevolking en haar behoeften. De regelmatige herhaling van de enquête maakt het mogelijk om de evolutie in de tijd te volgen.

De enquête richt zich tot alle personen die in België wonen, ongeacht hun nationaliteit, leeftijd of juridische status. Het Rijksregister, de meest volledige steekproefbasis van het land, werd gebruikt voor de selectie van deelnemers. Personen die niet in het register zijn opgenomen – zoals daklozen of mensen zonder wettig verblijf – kunnen dus niet worden opgenomen.

De enquête werd uitgevoerd in een selectie van gemeenten en steden. In elke gemeente werden huishoudens uitgenodigd om deel te nemen. Als het huishouden uit vier personen of minder bestond, werden alle leden opgenomen; bij grotere huishoudens werden tot vier personen geselecteerd, waaronder de referentiepersoon en diens partner. Huishoudens die weigerden deel te nemen, werden vervangen door gelijkaardige huishoudens.

Elke deelnemer gaf schriftelijk geïnformeerde toestemming, in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Structuur van de enquête

De vragenlijst bestaat uit drie delen:

1. Huishoudvragenlijst: mondeling interview over de samenstelling van het huishouden, inkomsten, gezondheidsuitgaven, kenmerken van de woning, enz.
2. Individuele vragenlijst: mondeling interview over chronische aandoeningen, beperkingen, zorggebruik, enz.
3. Schriftelijke vragenlijst (≥15 jaar): vertrouwelijke onderwerpen zoals geestelijke gezondheid, alcoholgebruik, gokverslaving, enz.

Gegevensverzameling

Vanwege uitzonderlijke omstandigheden, met name een ernstig tekort aan enquêteurs werd de gegevensverzameling die gepland was voor het hele jaar 2023 verlengd tot 31 december 2024. In totaal werden 15.951 huishoudens uitgenodigd waarvan 3.709 effectief deelnamen. Dit resulteerde in totaal in 7.001 individuele deelnemers aan de enquête.

Weging en representativiteit

De resultaten werden gewogen om een getrouw beeld van de Belgische bevolking te geven, rekening houdend met parameters zoals de selectiekans binnen het huishouden en de verdeling van de steekproef volgens geslacht, leeftijd, huishoudgrootte, provincie en opleidingsniveau. Dit maakt het mogelijk om de steekproef van de deelnemers zo nauwkeurig mogelijk af te stemmen op de werkelijke bevolking, met als referentie de bevolkingsgegevens van 1 januari 2024.

RESULTATEN

Dit rapport presenteert de belangrijkste indicatoren van de module "Klimaatbezorgdheid". Voor meer gedetailleerde cijfers kunt u onze websites raadplegen:

- Alle tabellen met de ruwe en gestandaardiseerde resultaten, uitgesplitst naar subgroepen van de bevolking en gegroepeerd per gewest: www.enquetesante.be
- De online analysetool (HISIA) waarmee u aanpasbare tabellen en figuren kunt maken : <https://healthinformation.sciensano.be/shiny/hisia/>

De module "klimaatbezorgdheid" bestaat uit vier vragen die betrekking hebben op het belang van klimaatverandering voor de respondenten, de mate van bezorgdheid die dit teweegbrengt en de perceptie van de schade die dit met zich meebrengt, zowel voor zichzelf als voor de toekomstige generaties. Deze vragen zijn afkomstig uit de SASSY-vragenlijst (Six Americas Super Short Survey), een instrument dat in de Verenigde Staten is ontwikkeld door het Yale Program on Climate Change Communication om de houding van individuen ten opzichte van de klimaatverandering te beoordelen. Daarnaast hebben we een aanvullende vraag toegevoegd om de emotionele reacties van de bevolking op klimaatverandering te identificeren, op basis van een vooraf opgestelde lijst.

In dit rapport hebben we ook gekeken naar het verband tussen gevoelens tegenover klimaatverandering en gegeneraliseerde angststoornis. Er is sprake van pathologische angst wanneer deze niet in verhouding staat tot de situatie (werkelijk of verwacht), wanneer de zorgen maandenlang aanhouden en wanneer de persoon er geen controle over heeft. Deze angst leidt dan tot voortdurend lijden, dat het dagelijks functioneren en de sociale relaties van de betrokken personen verstoort. De gegeneraliseerde angststoornis werd gemeten aan de hand van de 7-item Generalized Anxiety Disorder-schaal (GAD-7).

AD01: In de afgelopen 2 weken, hebt u last gehad van de volgende problemen?

- Zich zenuwachtig, angstig of gespannen voelen
- Niet in staat zijn om te stoppen met piekeren of om controle te krijgen over het piekeren
- U te veel zorgen maken over verschillende dingen
- Moeite om u te ontspannen
- Zo rusteloos zijn dat het moeilijk is om stil te zitten
- Snel geïrriteerd of prikkelbaar zijn
- U bevreesd voelen alsof er iets afschuwelijks zou kunnen gebeuren

Mogelijke antwoorden: Nee, helemaal niet / Ja, enkele dagen / Ja, meer dan de helft van de dagen / Ja, bijna elke dag

Een indicator voor de prevalentie van gegeneraliseerde angststoornis (AD_1) is op basis van deze schaal opgesteld:

AD_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder met een gegeneraliseerde angststoornis (drempel van 10 of meer op de GAD-7).

Voor meer informatie over deze indicator verwijzen wij u naar het rapport over geestelijke gezondheid van de gezondheidsenquête 2023-2024.

1. Belang van het thema klimaatverandering

De vraag over het belang dat aan de klimaatverandering wordt gehecht, luidt als volgt:

EA01: Hoe belangrijk is het thema van de klimaatverandering voor u persoonlijk?

Mogelijke antwoorden: Extreem belangrijk / Zeer belangrijk / Enigzins belangrijk / Niet zo belangrijk / Helemaal niet belangrijk

Een binaire indicator, **EA01_1** is aangemaakt door enerzijds de antwoordencategorieën "Extreem belangrijk" en "Zeer belangrijk" en anderzijds de antwoordencategorieën "Enigzins belangrijk", "Niet zo belangrijk" en "Helemaal niet belangrijk" te groeperen.

EA01_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is

1.1. Prevalentie

In België geeft 42,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder aan dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is.

Regionale verschillen

Er zijn regionale verschillen in het belang dat aan de klimaatverandering wordt gehecht: inwoners van het Brussels Gewest vinden dit thema het vaakst zeer belangrijk (60,9%), gevolgd door inwoners van het Waals Gewest (44,8%) en vervolgens van het Vlaams Gewest (39,6%). Deze verschillen blijven significant na correctie voor leeftijd en geslacht.

1.2. Demografische verschillen

Er zijn geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft het belang dat aan de klimaatverandering wordt gehecht (Figuur 1).

Daarentegen zijn er wel significante verschillen volgens leeftijd. Jongeren vinden de klimaatverandering veel minder belangrijk: slechts 32,4% van de 15-24-jarigen vindt de klimaatverandering een zeer belangrijk thema tegenover percentages die variëren van 40,3% tot 52,2% bij personen van 25 jaar en ouder, met een piek bij de 65-74-jarigen.

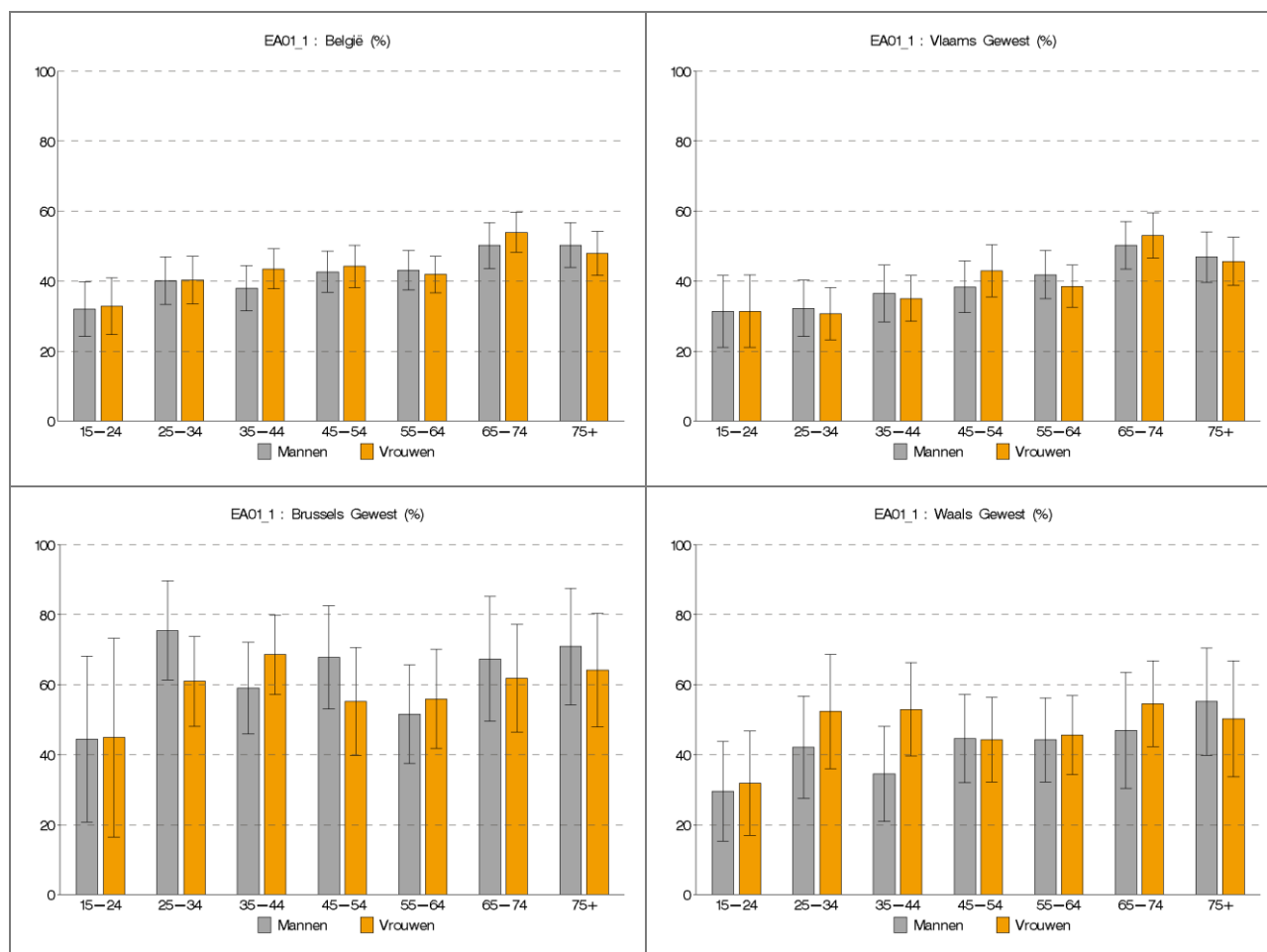
Regionale verschillen

Op regionaal niveau worden dezelfde trends als op nationaal niveau waargenomen. Zo zijn er in de drie gewesten geen significante geslachtsverschillen.

Wat de leeftijd betreft, geven 15-24-jarigen over het algemeen significant minder vaak aan dat het thema klimaatverandering zeer belangrijk is dan de oudere leeftijdsgroepen:

- In het Vlaams Gewest vindt 31,4% van de 15-24-jarigen dit een zeer belangrijk thema, tegenover 40,6% tot 51,7% van de 45-plussers.
- In het Brussels Gewest vindt 44,7% van de 15-24-jarigen dit een zeer belangrijk thema, tegenover 68,4% van de 25-34-jarigen en 67,0% van de 75-plussers.
- In het Waals Gewest vindt 30,7% van de 15-24-jarigen dit een zeer belangrijk thema, tegenover 43,9% tot 52,4% bij de oudere leeftijdsgroepen.

Figuur 1 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen persoonlijk zeer belangrijk is, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

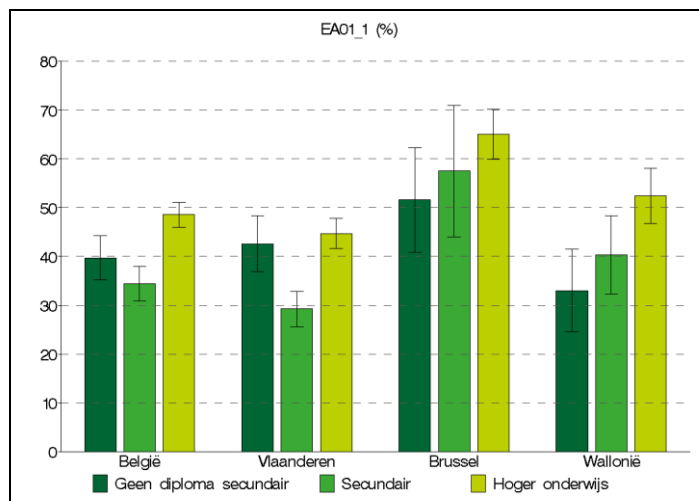
1.3. Socio-economische verschillen

Het belang dat aan het thema klimaatverandering wordt gehecht, verschilt significant volgens het opleidingsniveau. Mensen met een diploma hoger onderwijs (48,6%) vinden deze kwestie vaker zeer belangrijk voor hen persoonlijk dan mensen die geen diploma secundair hebben (39,7%) en mensen met hoogstens een diploma secundair (34,4%).

Regionale verschillen

In de drie gewesten zien we vergelijkbare verschillen volgens het opleidingsniveau: mensen met een diploma hoger onderwijs zijn eerder geneigd te zeggen dat het thema klimaatverandering zeer belangrijk voor hen is.

Figuur 2 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen persoonlijk zeer belangrijk is, volgens opleidingsniveau en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

1.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis

In 2023-24 vertoont 12,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder een gegeneraliseerde angststoornis. Dit percentage varieert niet significant naargelang het belang dat aan het thema klimaatverandering wordt gehecht.

2. Bezorgdheid over de klimaatverandering

De vraag over bezorgdheid over de klimaatverandering luidt als volgt:

EA02: Hoe bezorgd bent u over de klimaatverandering?

Mogelijke antwoorden: Zeer bezorgd / Enigzins bezorgd / Niet erg bezorgd / Helemaal niet bezorgd

Twee binaire indicatoren zijn aangemaakt:

- **EA02_1**, die enerzijds de antwoordcategorieën "Zeer bezorgd" en "Enigzins bezorgd", en anderzijds de antwoordcategorieën "Niet erg bezorgd" en "Helemaal niet bezorgd" groepeer.
- **EA02_2**, die enerzijds de antwoordcategorie "Zeer bezorgd" en anderzijds de drie andere antwoordcategorieën groepeer.

EA02_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat bezorgd is over de klimaatverandering

EA02_2: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat zeer bezorgd is over de klimaatverandering

2.1. Prevalentie

In België is een grote meerderheid van de bevolking van 15 jaar en ouder (72,0%) bezorgd over de klimaatverandering, ongeveer één op de vijf is zeer bezorgd (21,6%).

Regionale verschillen

Er zijn regionale verschillen in de bezorgdheid over de klimaatverandering: inwoners van het Brussels (75,5%) en het Vlaams Gewest (74,8%) zijn vaker bezorgd dan inwoners van het Waals Gewest (65,0%). Voor wat betreft zeer bezorgd zijn, zijn de percentages vooral in het Brussels Gewest het hoogst (33,1%, tegenover 21,8% in het Vlaams en 18,2% in het Waals Gewest). Deze verschillen blijven significant na correctie voor leeftijd en geslacht.

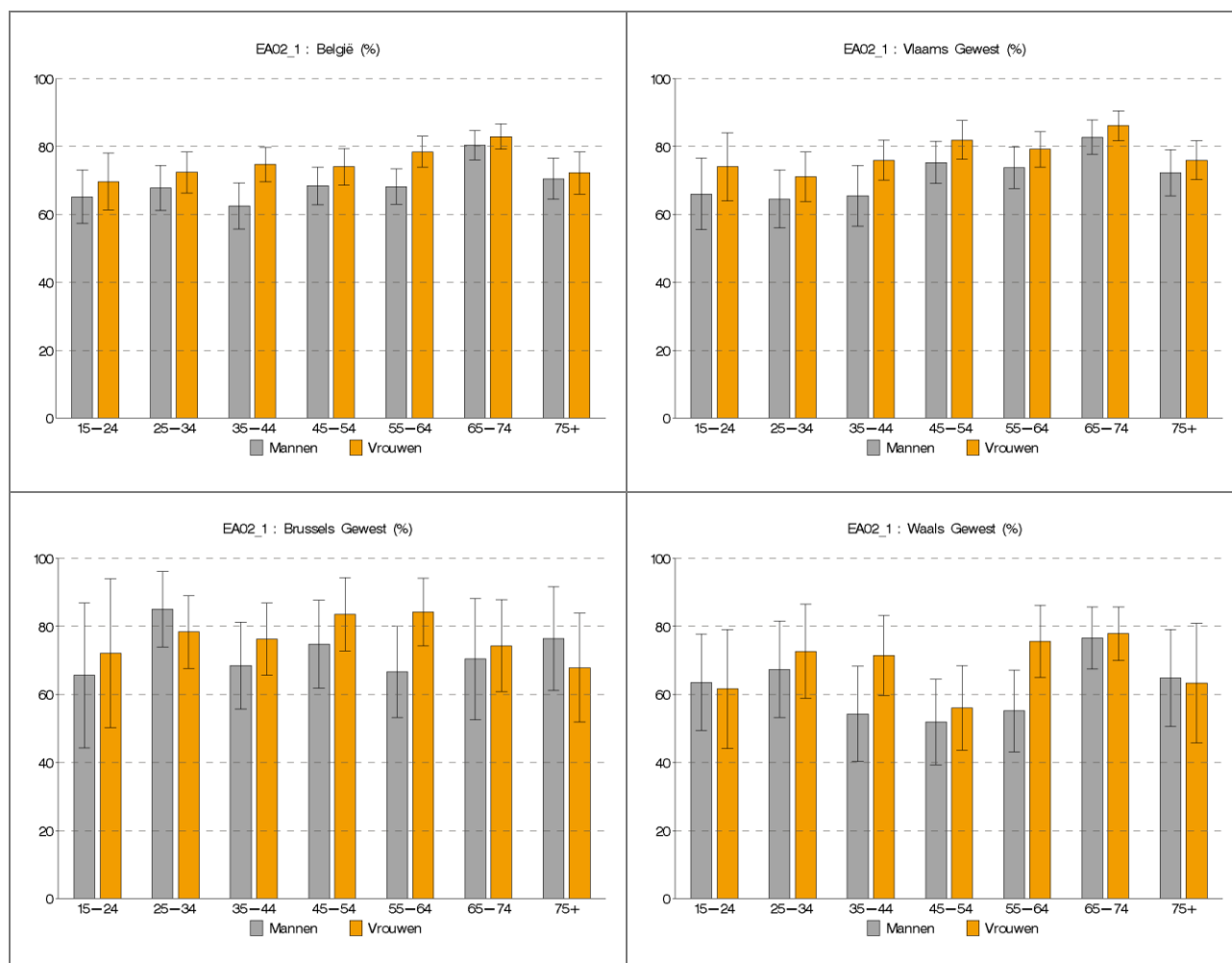
2.2. Demografische verschillen

Vrouwen (75,1%) zijn vaker dan mannen (68,6%) bezorgd over de klimaatverandering. Er is daarentegen geen geslachtsverschil als het gaat om zeer bezorgd zijn.

Ook zijn er significante verschillen volgens leeftijd voor wat bezorgd zijn over de klimaatverandering betreft. De percentages zijn vrij hoog in alle leeftijdsgroepen, gaande van 67,4% van de 15-24-jarigen tot 81,8% van de 65-74-jarigen. Het enige significante verschil is het hogere percentage bij de 65-74-jarigen.

Wat betreft de mensen die zeer bezorgd zijn, zien we hogere percentages bij de 15-24-jarigen (16,2%) dan bij de 34-54-jarigen (22,5% tot 24,3%) en de 65-plussers (24,7% tot 25,5%).

Figuur 3 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat bezorgd is over de klimaatverandering, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

Regionale verschillen

In de drie gewesten is het percentage vrouwen dat bezorgd is over de klimaatverandering hoger dan het percentage mannen. Alleen in het Brussels Gewest is het verschil niet significant. In de drie gewesten zijn er geen significante geslachtsverschillen voor wat betreft zeer bezorgd zijn.

In de drie gewesten is het percentage mensen dat bezorgd is over de klimaatverandering vrij hoog in alle leeftijdsgroepen:

- In het Vlaams Gewest variëren de percentages van 69,9% van de 15-24-jarigen tot 84,5% van de 65-74-jarigen, met significante verschillen tussen de 65-74-jarigen en de andere leeftijdsgroepen.
- In het Brussels Gewest variëren de percentages tussen 68,9% van de 15-24-jarigen en 81,8% van de 25-34-jarigen, maar er zijn geen significante verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen.
- In het Waals Gewest variëren de percentages tussen 54,0% van de 45-54-jarigen en 77,3% van de 65-74-jarigen, met significante verschillen tussen de 65-74-jarigen en de andere leeftijdsgroepen.

Wat betreft het aandeel van de bevolking dat zeer bezorgd is, zijn er alleen in het Vlaams Gewest significante verschillen volgens leeftijd, met lagere percentages bij jongvolwassenen: 14,9% tot 16,2% van de 15-34-jarigen, tegenover 25,7% bij 45-54-jarigen en 26,2% tot 27,5% bij de 65-plussers.

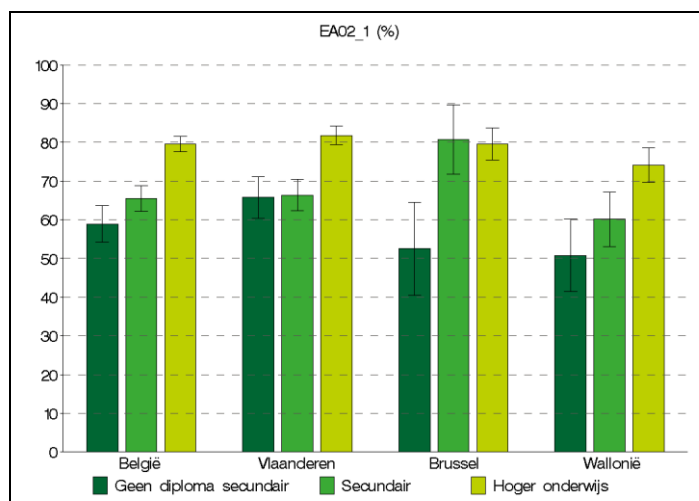
2.3. Socio-economische verschillen

De bezorgdheid over de klimaatverandering varieert significant volgens opleidingsniveau (Figuur 4). Mensen met een diploma hoger onderwijs (79,5%) zijn vaker bezorgd, gevolgd door mensen met een diploma secundair (65,5%) en ten slotte mensen die geen diploma secundair hebben (58,9%). Bij mensen die zeer bezorgd zijn, is er een significant verschil tussen mensen met een diploma hoger onderwijs (25,1%) en zij die dit niet hebben (17,0% tot 19,0%).

Regionale verschillen

Algemeen gezien zijn er ook in de drie gewesten verschillen volgens opleidingsniveau: mensen met een diploma hoger onderwijs zijn eerder geneigd om hun bezorgdheid over de klimaatverandering te uiten.

Figuur 4 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat bezorgd is over de klimaatverandering, volgens opleidingsniveau en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

2.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis

In 2023-24 vertoont 12,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder een gegeneraliseerde angststoornis. Dit percentage varieert aanzienlijk naargelang de bezorgdheid over de klimaatverandering: 16,8% van de mensen die zeer bezorgd zijn over de klimaatverandering, vertoont een gegeneraliseerde angststoornis, tegenover 11,8% van de mensen die niet of minder bezorgd zijn.

Na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest hebben mensen die zeer bezorgd zijn over de klimaatverandering 70% meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis dan mensen die zich daar geen of minder zorgen over maken (OR = 1,70; $p < 0,001$).

3. Perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering

De perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering wordt geëvalueerd aan de hand van de volgende vraag:

EA03: In welke mate denkt u dat de klimaatverandering u persoonlijk kan schaden?

Mogelijke antwoorden: Veel / Enigzins / Weinig / Helemaal niet / Ik weet het niet

Er werd een binaire indicator, **EA03_1**, aangemaakt door enerzijds de antwoordcategorie 'Zeer' en anderzijds de antwoordcategorieën 'Enigzins', 'Weinig', 'Helemaal niet' en 'Ik weet het niet' te groeperen.

EA03_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden.

3.1. Prevalentie

In België is het percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden vrij laag, namelijk 17,4%.

Regionale verschillen

Het gewest waar men woont, is gerelateerd met de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering: inwoners van het Brussels Gewest (28,4%) denken significant vaker dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, gevolgd door inwoners van het Waals Gewest (19,1%) en ten slotte inwoners van het Vlaams Gewest (15,2%).

3.2. Demografische verschillen

Er zijn geen significante geslachtsverschillen voor wat betreft de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering (Figuur 5).

Jongeren en mensen van middelbare leeftijd denken significant vaker dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden: tussen 18,6% en 21,7% bij de 15-54-jarigen, tegenover 10,4% tot 14,7% bij de 55-plussers.

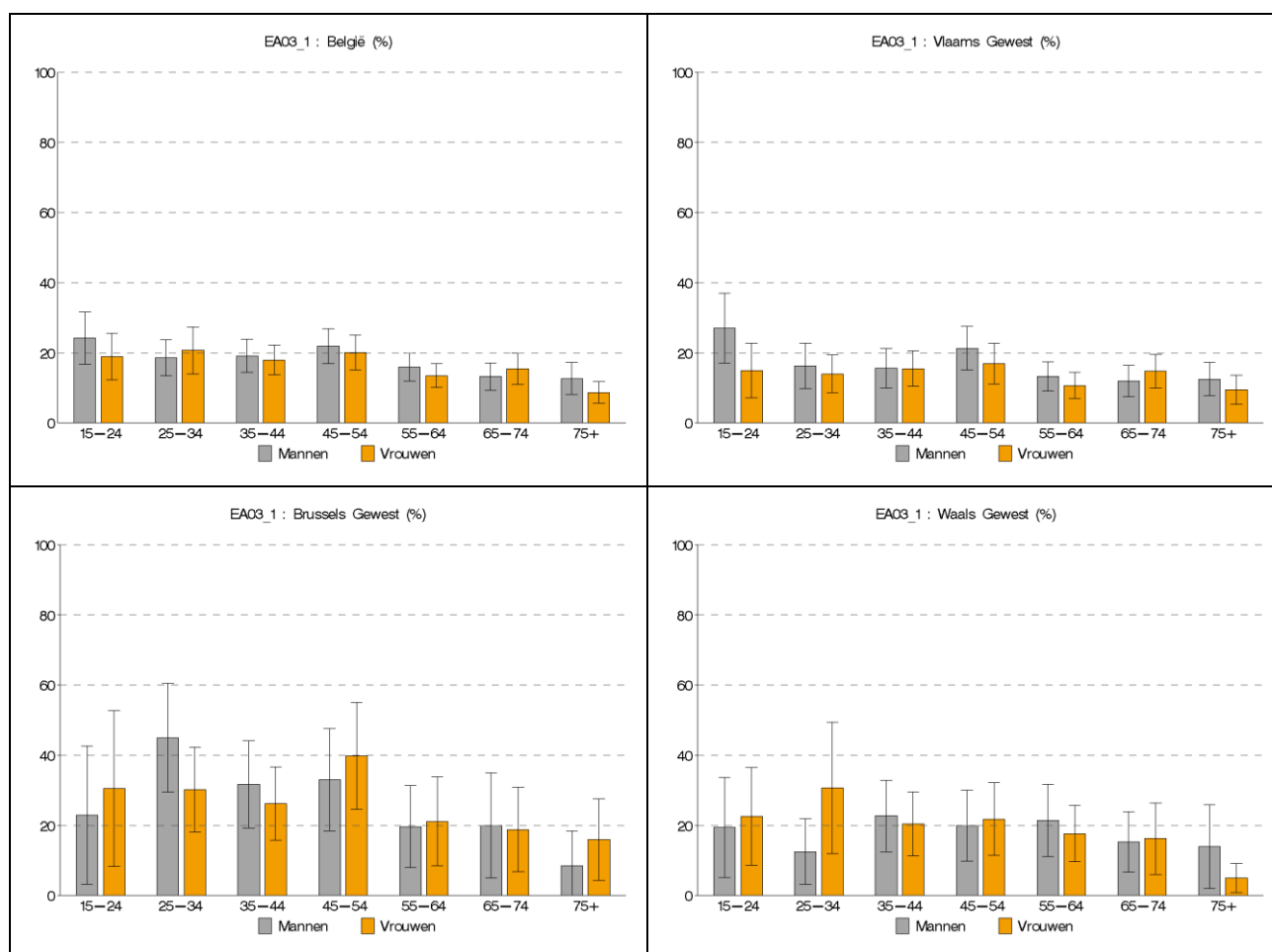
Regionale specifieke kenmerken

Ook in de drie gewesten zijn er geen significante verschillen wat de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering betreft.

Wat de leeftijd betreft, zien we daarentegen significant hogere percentages in de jongere leeftijdsgroepen wat betreft de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering:

- In het Vlaams Gewest: 21,2% van de 15-24-jarigen en 19,1% van de 45-54-jarigen tegenover 10,8% tot 13,4% van de 55-plussers.
- In het Brussels Gewest: 37,8% van de 25-34-jarigen en 36,1% van de 45-54-jarigen tegenover 12,9% tot 20,4% van de 55-plussers.
- In het Waals Gewest: 19,4% tot 21,8% van de 15-64-jarigen tegenover 8,9% van de 75-plussers.

Figuur 5 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

3.3. Socio-economische verschillen

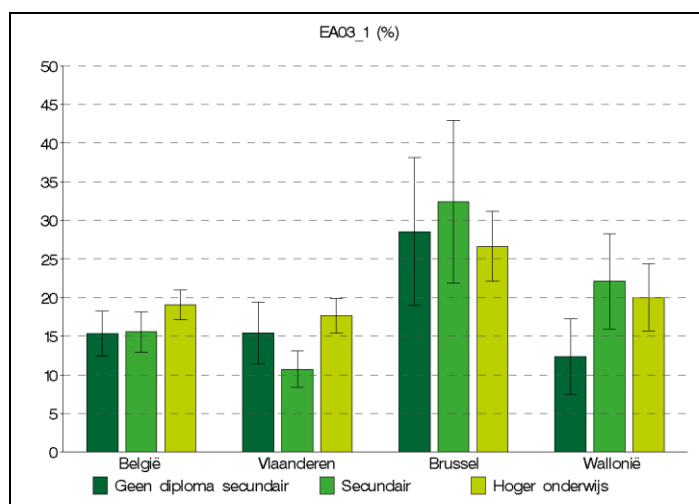
Op nationaal niveau zijn er geen significante verschillen volgens opleidingsniveau in de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering.

Regionale specifieke kenmerken

Ook op regionaal niveau zijn er geen systematische verschillen volgens opleidingsniveau:

- In het Vlaams Gewest denken mensen met hoogstens een diploma secundair (10,7%) minder vaak dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel schaden dan mensen met een diploma hoger onderwijs (17,7%) en mensen die geen diploma secundair hebben (15,4%).
- In het Waals Gewest hebben mensen met hoogstens een diploma secundair (22,1%) hogere percentages dan mensen die geen diploma secundair hebben (12,4%).

Figuur 6 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, volgens opleidingsniveau en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

3.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis

In 2023-2024 heeft 12,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder een gegeneraliseerde angststoornis. Dit percentage varieert aanzienlijk naargelang de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering: 18,0% van de personen die denken dat klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, heeft een gegeneraliseerde angststoornis, tegenover 11,7% van de personen die dat niet denken.

Na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest hebben mensen die denken dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden 60% meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis dan mensen die dat niet denken (OR = 1,59; $p < 0,001$).

4. Perceptie van schade voor toekomstige generaties door de klimaatverandering

De perceptie van schade voor toekomstige generaties door de klimaatverandering wordt geëvalueerd aan de hand van de volgende vraag:

EA03: In welke mate denkt u dat de klimaatverandering de toekomstige generaties kan schade?

Mogelijke antwoorden: Veel / Enigzins / Weinig / Helemaal niet / Ik weet het niet

Er werd een binaire indicator, **EA04_1**, aangemaakt door enerzijds de antwoordcategorie 'Veel' en anderzijds de antwoordcategorieën 'Matig', 'Weinig', 'Helemaal niet' en 'Ik weet het niet' te groeperen.

EA04_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden

4.1. Prevalentie

In België denkt 63,4% van de bevolking van 15 jaar en ouder dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden.

Regionale verschillen

Inwoners van het Brussels (74,8%) en het Waals Gewest (69,9%) denken significant vaker dan inwoners van het Vlaams Gewest (59,0%) dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden.

4.2. Demografische verschillen

Vrouwen (65,6%) denken significant vaker dan mannen (61,1%) dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden (Figuur 7).

Jongeren denken significant vaker dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden: 72,1% van de 15-24-jarigen tegenover 57,4% tot 64,3% van de 35-64-jarigen en 55,7% van de 75-plussers.

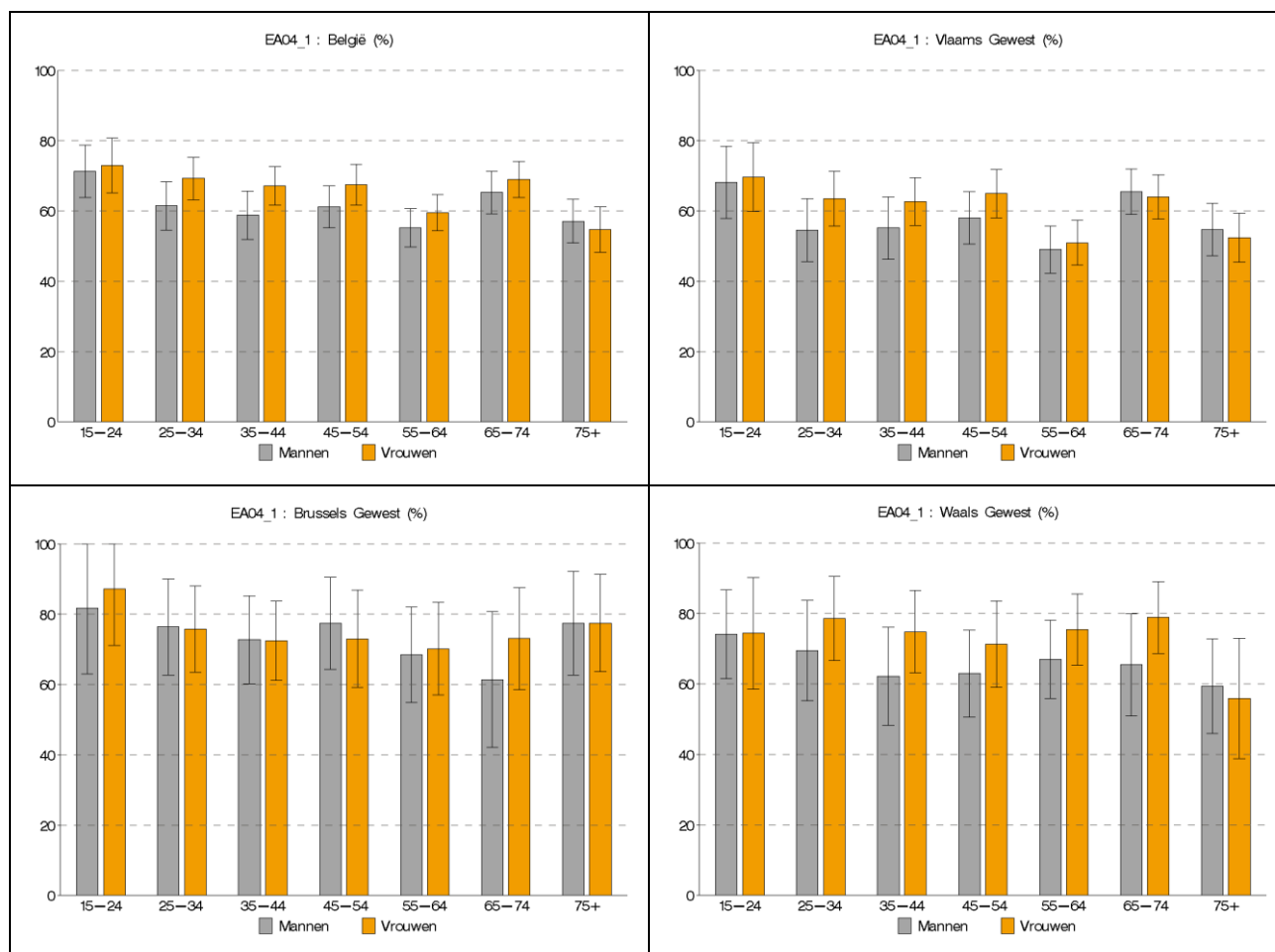
Regionale verschillen

Alleen in het Waals Gewest is er een significant verschil tussen mannen en vrouwen: vrouwen denken vaker dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden.

In het Vlaams en het Waals Gewest denken jongeren ook vaker dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden, maar de verschillen zijn alleen significant ten opzichte van bepaalde leeftijdsgroepen:

- In het Vlaams Gewest: 68,8% van de 15-24-jarigen tegenover 59,0% van de 35-44-jarigen, 50,0% van de 55-64-jarigen en 53,3% van de 75-plussers.
- In het Waals Gewest: 74,3% van de 15-24-jarigen tegenover 57,4% van de 75-plussers.

Figuur 7 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

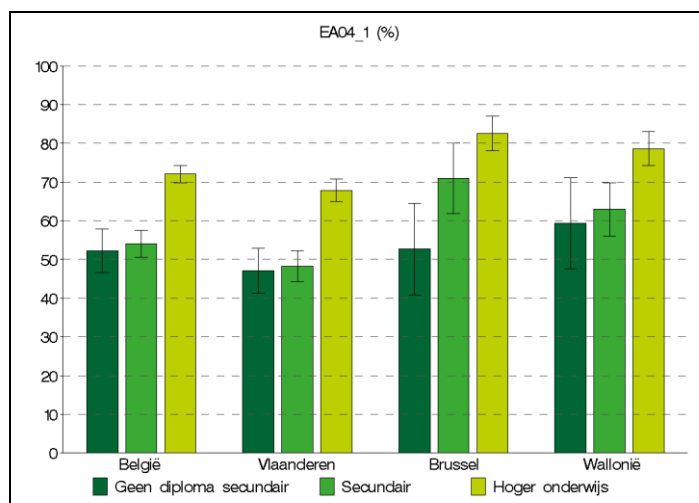
4.3. Socio-economische verschillen

Het percentage mensen dat denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden verschilt significant volgens opleidingsniveau (Figuur 8). Mensen met een diploma hoger onderwijs (72,1%) zijn vaker deze mening toegedaan dan mensen die geen diploma secundair hebben (52,2%) en mensen met hoogstens een diploma secundair (54,1%).

Regionale verschillen

In de drie gewesten zijn er significante verschillen volgens opleidingsniveau: mensen met een diploma hoger onderwijs denken vaker dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden.

Figuur 8 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden, volgens opleidingsniveau en gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

4.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis

In 2023-2024 heeft 12,8% van de bevolking van 15 jaar en ouder een gegeneraliseerde angststoornis. Dit percentage varieert aanzienlijk naargelang de perceptie van schade voor toekomstige generaties door de klimaatverandering, hoewel het verschil minder uitgesproken is dan bij de perceptie van persoonlijke schade door de klimaatverandering: 13,7% van de mensen die denken dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden, heeft een gegeneraliseerde angststoornis, tegenover 11,3% van de mensen die dat niet denken.

Na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest hebben mensen die denken dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden 28% meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis dan mensen die dat niet denken (OR = 1,28; $p < 0,046$).

5. Gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering

De gevoelens van de bevolking ten aanzien van de klimaatverandering worden geëvalueerd aan de hand van de volgende vraag:

EA05: Welke emoties voelt u wanneer u denkt aan het thema klimaatverandering?

Kruis alle emoties aan die u voelt.

Mogelijke antwoorden:

01. Interesse
02. Verdrietig
03. Bang
04. Boos
05. Schuldig
06. hoopvol
07. Machteloos
08. Onverschillig
09. Angstig

- 10. *Depressief*
- 11. *Optimistisch*
- 12. *Walging*

Twaalf **binaire indicatoren** (EA050X_1) werden aangemaakt om de personen te identificeren die elk van deze gevoelens ervaren:

EA0501_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat interesse voelt bij het thema klimaatverandering

EA0502_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat verdrietig is bij het thema klimaatverandering

....

EA0512_1: Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat walging voelt bij het thema klimaatverandering

5.1. Prevalentie

Op nationaal niveau worden bij de bevolking van 15 jaar en ouder vooral de gevoelens van machteloosheid (46,9%) en interesse (45,0%) genoemd in verband met de klimaatverandering.

Een groot deel van de respondenten noemt ook negatieve gevoelens, zoals verdrietig (28,1%), bang (28,7%), boos (25,2%) en angstig (13,6%).

Er komen ook positieve gevoelens naar voren, hoewel deze minder vaak worden genoemd hoopvol (16,5%) en optimistisch (7,0%).

De minst vaak genoemde gevoelens zijn depressief (2,4%) en walging (6,6%).

Er zijn significante regionale verschillen in de gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering. Inwoners van het Brussels en het Waals Gewest zijn over het algemeen meer geneigd om bezorgdheid of negatieve gevoelens te uiten (Figuur 9):

- Zo geeft 39,8% van de inwoners van het Brussels en 36,4% van de inwoners van het Waals Gewest aan zich verdrietig te voelen over de klimaatverandering, tegenover slechts 22,6% van de inwoners van het Vlaams Gewest.
- Een vergelijkbaar verschil is te zien voor boosheid, dat door 37,4% van de inwoners van het Brussels en 30,3% van de inwoners van het Waals Gewest wordt gevoeld, tegenover 21,2% van de inwoners van het Vlaams Gewest.
- Ook angstig door de klimaatverandering komt vaker voor in het Brussels (21,6%) en het Waals Gewest (16,7%) dan in het Vlaams Gewest (11,1%).
- Het enige gevoel dat daarentegen vaker wordt gevoeld in het Vlaams Gewest is onverschilligheid, met een percentage van 9,2%, tegenover 7,1% in het Waals en 4,0% in het Brussels Gewest.

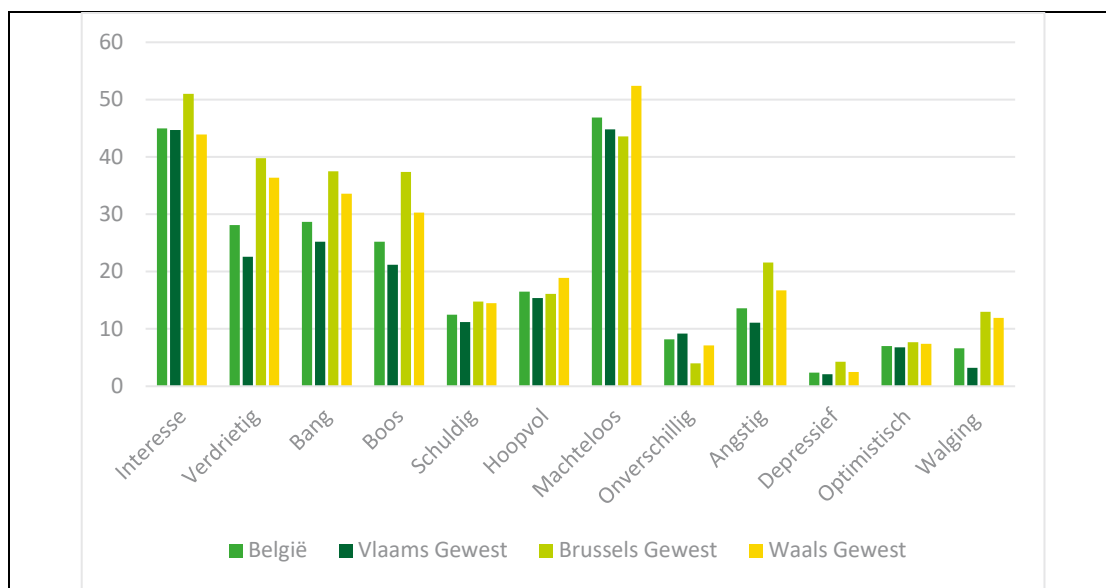
Voor bepaalde gevoelens, zoals schuldig en optimistisch, werden geen significante verschillen tussen de gewesten vastgesteld.

5.2. Demografische verschillen

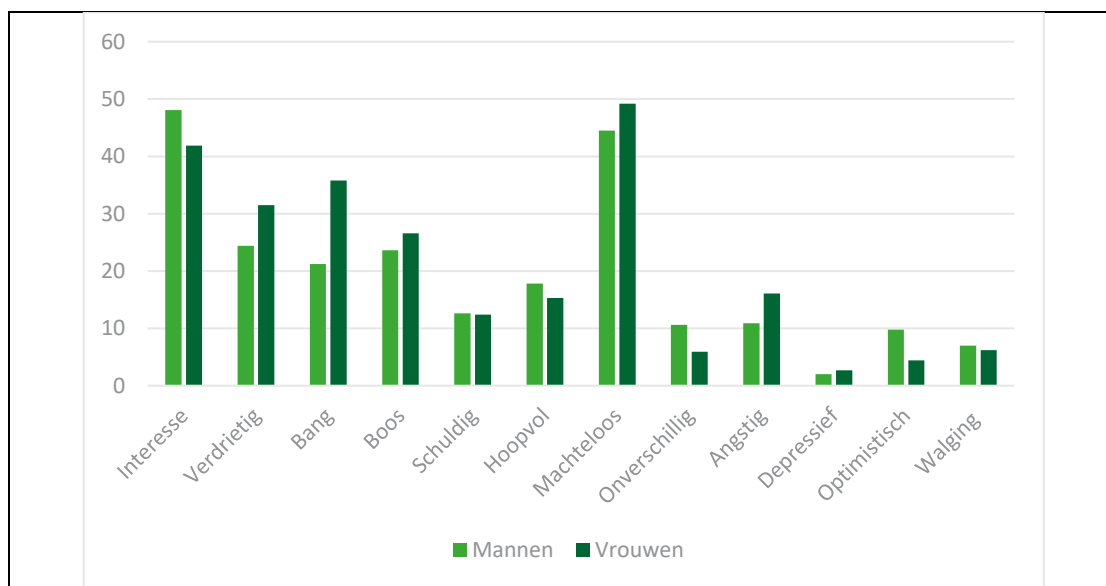
De gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering verschillen ook significant volgens geslacht (Figuur 10). Vrouwen zijn meer geneigd om gevoelens zoals verdrietig (31,5% tegenover 24,4% van de mannen), bang (35,8% tegenover 21,2% van de mannen), boos (26,6% tegenover 23,6% van de mannen), machteloos (49,2% tegenover 44,5% van de mannen) en angstig (16,1% tegenover 10,9% van de mannen) te uiten.

Omgekeerd geven significant meer mannen gevoelens aan zoals interesse (48,1% tegenover 41,9% van de vrouwen), onverschilligheid (10,6% tegenover 5,9% van de vrouwen) en optimistisch (9,8% tegenover 4,4% van de vrouwen).

Figuur 9 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder volgens hun gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering, volgens gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

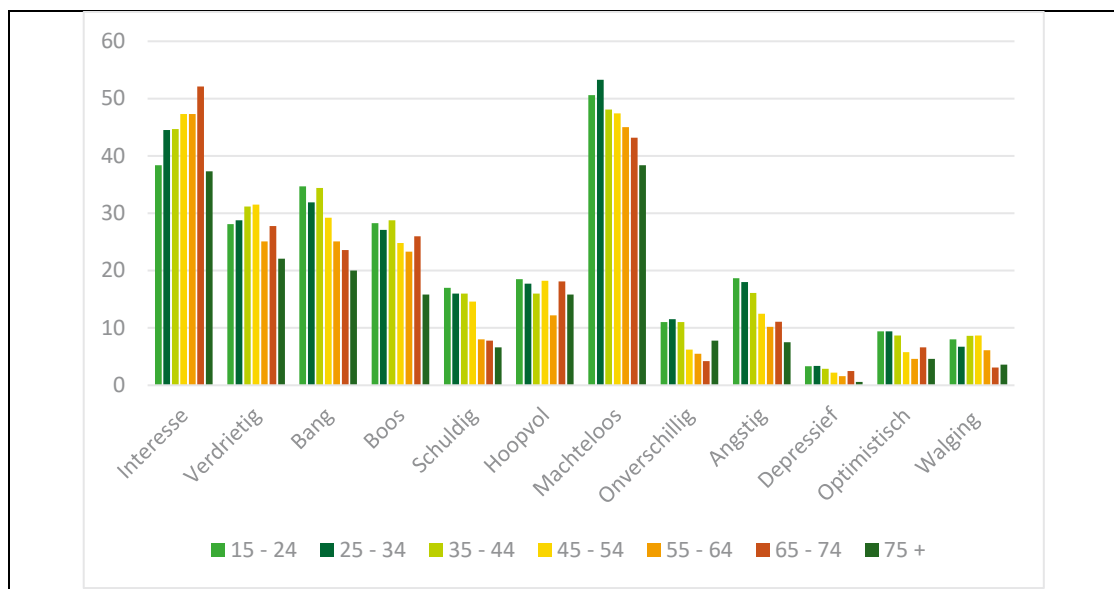
Figuur 10 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder volgens hun gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering, volgens geslacht, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

Leeftijd is een belangrijke factor wat gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering betreft (Figuur 11). Over het algemeen ervaren jongeren en mensen van middelbare leeftijd significant vaker negatieve gevoelens. Zo geeft 31,9% tot 34,7% van de 15- 44-jarigen aan zich bang te voelen, tegenover slechts 20,0% tot 25,1% van de 55-plussers. Een soortgelijke trend zien we bij schuldgevoelens, die bij 14,6% tot 17,0% van de 15-54-jarigen voorkomen, tegenover slechts 6,6% tot 8,0% van de 55-plussers. Angstgevoelens komen voor bij 18,0% tot 18,7% van de 15-34-jarigen, terwijl slechts 7,5% tot 12,5% van de 45-plussers dit aangeeft.

Een opvallende uitzondering is echter het gevoel van interesse, dat significant vaker wordt aangegeven door oudere mensen. Zo geeft 38,4% van de 15-24-jarigen aan interesse te hebben voor de klimaatverandering, tegenover 44,7% tot 47,3% van de 35-54-jarigen en zelfs 52,1% van de 65-74-jarigen. Dit percentage daalt wel weer tot 37,3% bij 75-plussers.

Figuur 11 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder volgens hun gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering, volgens leeftijd, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

5.3. Sociaaleconomische verschillen

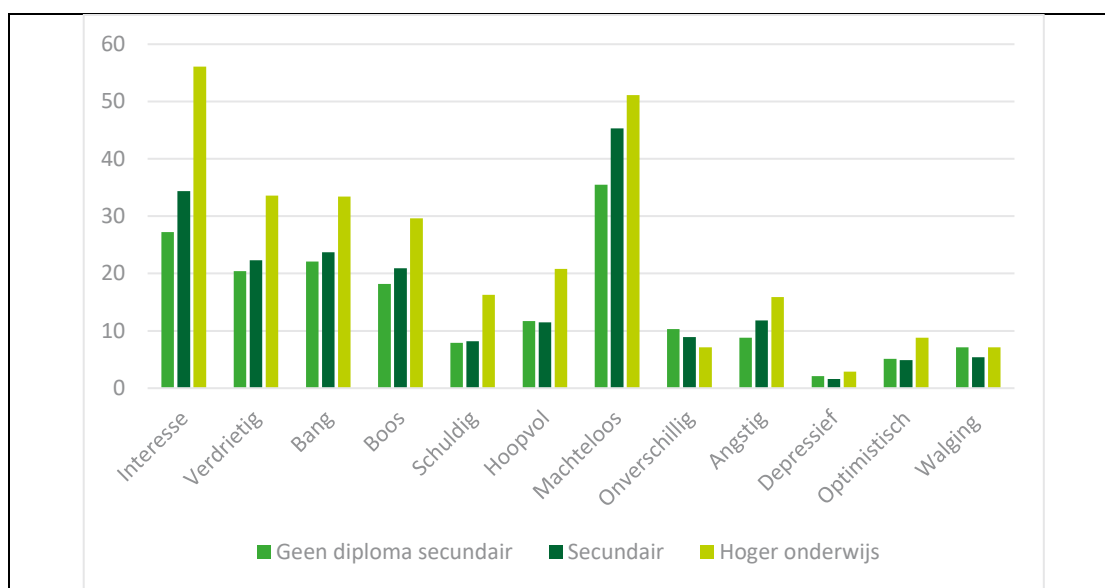
Ten slotte verschillen de gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering significant volgens opleidingsniveau. Algemeen gezien uiten hooggeschoolden meer negatieve gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering (Figuur 12). Zo voelt 33,6% van de mensen met een diploma hoger onderwijs verdriet ten aanzien van de klimaatverandering, tegenover 22,3% van de mensen met hoogstens een diploma secundair en 20,4% van de mensen die geen diploma secundair hebben. Ook zich angstig voelen wordt door 15,9% van de mensen met een diploma hoger onderwijs geuit, tegenover 11,8% van de mensen met een diploma secundair en 8,8% van de mensen die geen diploma secundair hebben.

De verschillen zijn nog groter voor gevoelens, zoals interesse, met percentages die toenemen naarmate het opleidingsniveau stijgt: 27,2% van de mensen die geen diploma secundair hebben, 34,4% van de mensen met een diploma secundair en 56,1% van de mensen met een diploma hoger onderwijs. Hetzelfde geldt voor machteloosheid. Dit wordt door 35,5% van de mensen zonder diploma secundair ervaren, 45,3% van de mensen met een diploma secundair en 51,1% van de mensen met een diploma hoger onderwijs.

Onverschilligheid vormt een uitzondering. Dit wordt vaker ervaren door kortgeschoolden, namelijk 10,3% van de mensen die geen diploma secundair hebben, tegenover slechts 7,1% van de mensen met een diploma hoger onderwijs.

Voor depressieve gevoelens en walging zijn er daarentegen geen significant verschillen volgens opleidingsniveau.

Figuur 12 • Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder volgens gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering, volgens opleidingsniveau, Gezondheidsenquête 2023-2024, België

5.4. Verband met gegeneraliseerde angststoornis

De gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering werden gerelateerd met het hebben van een gegeneraliseerde angststoornis. Uit deze analyse blijkt dat deze gevoelens niet louter abstracte gevoelens zijn, maar gepaard gaan met meetbare verschillen op het vlak van geestelijke gezondheid.

Uit de vooraf opgestelde lijst blijken verschillende negatieve gevoelens sterk gerelateerd te zijn met een hogere prevalentie van een gegeneraliseerde angststoornis (Figuur 16). Zo vertonen personen die verdrietig (17,7%), bang (18,5%), machteloos (14,3%), angstig (24,2%), depressief (38,5%) of walging (23,5%) aangeven significant hogere percentages angststoornissen dan personen die deze gevoelens niet aangeven (percentages gaande van 10,6% tot 12,2%).

Deze associaties blijven significant na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest. Personen die verdrietig aangeven, hebben 72% meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis ($OR = 1,72$; $p < 0,001$), terwijl degenen die bang aangeven 73% meer kans hebben ($OR = 1,73$; $p < 0,001$) en degenen die machteloos aangeven 26% meer kans hebben ($OR = 1,26$; $p = 0,042$) in vergelijking met personen die deze gevoelens niet aangeven. Evenzo hebben personen die angst uiteten met betrekking tot de klimaatverandering meer dan twee keer meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis ($OR = 2,42$; $p < 0,001$), terwijl degenen die een depressief gevoel aangeven meer dan vier keer meer kans hebben ($OR = 4,43$; $p < 0,001$). Tot slot hebben personen die walging uiteten bijna twee keer meer kans op een gegeneraliseerde angststoornis ($OR = 1,91$; $p < 0,001$).

Omgekeerd kunnen bepaalde gevoelens zoals interesse (9,7%) ($OR = 0,67$, $p < 0,001$) en hoop (7,8%) ($OR = 0,54$, $p < 0,001$) in verband worden gebracht met lagere percentages van algemene angst, zelfs na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest.

Ten slotte vertonen gevoelens zoals boos, schuldig, onverschillig of optimistisch geen significante verschillen ten opzichte van mensen die deze gevoelens niet voelen.

BESPREKING

Voor het eerst bevat de gezondheidsenquête een module over de percepties en gevoelens van de bevolking van 15 jaar en ouder ten aanzien van de klimaatverandering. Het doel was niet alleen om de verdeling van deze kwesties binnen de Belgische bevolking te evalueren, maar ook om hun verband met de geestelijke gezondheid, meer bepaald met generaliseerde angststoornissen, te onderzoeken.

De resultaten tonen aan dat een meerderheid van de bevolking veel belang hecht aan de klimaatverandering en daar ook bezorgd over is: 42,8% vindt de kwestie zeer belangrijk en 72,0% geeft aan bezorgd te zijn (1 op de 5 mensen is zelfs zeer bezorgd). Daarnaast vindt 17,4% dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden, terwijl 63,4% vooral bezorgd is voor de gevolgen voor toekomstige generaties. De gevoelens die het vaakst worden genoemd zijn machteloos (46,9%) en interesse (45%), maar veel mensen uiten ook negatieve gevoelens zoals verdrietig, bang, boos of angstig. Hoopvol en optimistisch komen minder vaak voor.

In tegenstelling tot wat men zou verwachten, zijn het niet alleen jongeren die zich het meest zorgen maken over de klimaatverandering. Deze bezorgdheid is groot in alle leeftijdsgroepen. Bepaalde negatieve gevoelens komen even vaak voor bij jongeren als bij mensen van middelbare leeftijd. Vrouwen, hogeschoolden en inwoners van het Brussels of het Waals Gewest zijn over het algemeen meer bezorgd en geneigd om deze gevoelens te uiten.

De resultaten van andere enquêtes bevestigen de bezorgdheid over de klimaatverandering die uit onze gegevens naar voren komen (10). Uit een internationale enquête die in 2021 werd uitgevoerd bij 10.000 jongeren tussen 16 en 25 jaar in tien landen, bleek dat klimaatbezorgdheid wijdverbreid is. Bijna 60% van de respondenten gaf aan zeer of uiterst bezorgd te zijn, en meer dan 80% was op zijn minst matig bezorgd. In Frankrijk was 58% van de jongeren zeer of uiterst bezorgd en 86% op zijn minst matig bezorgd. De meest genoemde gevoelens waren verdrietig, angst, boos, machteloos en schuldig. Bijna de helft van de respondenten vond dat deze zorgen een negatieve invloed hadden op hun dagelijks leven en functioneren. De mate van bezorgdheid die in deze studie werd vastgesteld, is echter hoger dan in onze studie. Dit verschil kan door verschillende factoren worden verklaard. Ten eerste is er een verschil in de formulering van de antwoordcategorieën. De internationale enquête omvat vijf antwoordcategorieën (gaande van "uiterst bezorgd" tot "niet bezorgd") tegenover vier antwoordcategorieën in onze vragenlijst (van "zeer bezorgd" tot "helemaal niet bezorgd"). Ten tweede verschilt het onderwerp. Onze enquête was een algemene gezondheidsenquête, terwijl de internationale enquête specifiek gericht was op de klimaatverandering. Ten slotte zijn de methoden van gegevensverzameling niet vergelijkbaar. Onze enquête werd gehouden bij de algemene bevolking, terwijl de internationale enquête gebaseerd was op een onlinepanel van jongeren.

In dit rapport wilden we een verband aantonen tussen deze percepties en de geestelijke gezondheid, rekening houdend met leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en gewest. Generaliseerde angststoornissen komen vaker voor bij mensen die aangeven zich grote zorgen te maken over de klimaatverandering, die denken dat de klimaatverandering hen persoonlijk kan schaden of denken dat het toekomstige generaties kan schaden. Negatieve gevoelens zoals bang, verdrietig, machteloos of depressief gaan gepaard met aanzienlijk hogere angstniveaus, terwijl interesse en hoopvol een beschermend effect lijken te hebben. Dit toont aan dat deze gevoelens niet alleen abstracte gevoelens zijn, maar gepaard gaan met meetbare verschillen in geestelijke gezondheid.

Het verband tussen gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering en geestelijke gezondheid is ook in andere studies onderzocht. In een longitudinale studie, uitgevoerd in elf Europese landen, werd er gekeken naar het verband tussen de mate van bezorgdheid over de klimaatverandering en het risico op depressie, angst- en slaapstoornissen (11). Op Europees niveau werd vastgesteld dat klimaatbezorgdheid significant geassocieerd is met een verhoogd risico op angst, maar niet met depressie of slaapstoornissen. Uit de analyses specifiek voor België bleek echter dat er een verband is tussen klimaatbezorgdheid en zowel depressie als slaapstoornissen. Dit verband werd bevestigd door een systematische review van 35 studies, die concludeerde dat er een verband is tussen eco-angst en de belangrijkste indicatoren voor geestelijke

gezondheid, zoals psychische stoornissen, depressieve symptomen, angst en stress (10). De auteurs benadrukken echter dat de sterkste verbanden worden waargenomen wanneer eco-angst wordt geconceptualiseerd als echte "angst" in plaats van als louter "bezorgdheid".

Om dit fenomeen beter te begrijpen en te meten, zijn er de afgelopen jaren verschillende instrumenten ontwikkeld. Een van de meest gebruikte instrumenten is de "Climate Change Anxiety Scale" (CCAS) (12), die zowel de intensiteit van de gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering als de gevolgen ervan voor het dagelijks functioneren, zoals concentratie- of slaapstoornissen, evalueert. Andere instrumenten, zoals de "Hogg Eco-Anxiety Scale" (13), integreren aanvullende dimensies, zoals ecologische schuldgevoelens of gedragsveranderingen als gevolg van deze bezorgdheden.

De CCAS werd bijvoorbeeld gebruikt in een studie in Duitsland en bracht een laag gemiddeld niveau van klimaatangst aan het licht (gemiddelde = 1,81 op een schaal van zeven punten) (14). Ook een studie die in het Verenigd Koninkrijk, met hetzelfde instrument uitgevoerd, bracht een laag niveau van klimaatangst aan het licht (gemiddelde = 1,25 op een schaal van vijf punten), ondanks een hoog niveau van bezorgdheid (46,2%) (15). Ten slotte bleek uit een studie in verschillende Franstalige landen dat 11,6% van de deelnemers een score boven het gemiddelde van de CCAS had. Dit wijst erop dat zij vaker dan "soms" klimaatangst voelden. In deze context moet worden benadrukt dat deze instrumenten nog recent zijn en dat de gepubliceerde resultaten heterogeen blijven, afhankelijk van de gebruikte versie van de schaal, de gekozen drempelwaarde voor het definiëren van angst en de socio-demografische kenmerken van de deelnemers.

Onze gegevens bevestigen het bestaan van een verband tussen klimaatbezorgdheid en geestelijke gezondheid. Dit is in lijn met een groeiend aantal studies die aantonen dat negatieve gevoelens ten aanzien van de klimaatverandering gepaard kunnen gaan met een toename van psychische stoornissen. Gezien deze bevinding benadrukken verschillende auteurs de noodzaak om strategieën te ontwikkelen om deze bezorgdheid te kanaliseren naar constructieve vormen van engagement. Onder deze strategieën lijken milieuacties, en meer bepaald collectieve acties, een belangrijke hefboom te zijn. Een studie heeft aangetoond dat klimaatactivisme een matigende rol speelt tussen klimaatangst en depressieve symptomen. Dit verband is alleen significant bij mensen die zich in geringe mate inzetten, terwijl het verdwijnt bij mensen die actief deelnemen aan collectieve acties (16). Dit soort engagement zou bijdragen tot het verminderen van gevoelens van wanhoop en machteloosheid, terwijl het gevoel van effectiviteit, hoop en sociale verbondenheid wordt versterkt, factoren die bekend staan om hun positieve invloed op de geestelijke gezondheid en welzijn.

Tot slot is het essentieel om dit thema verder te blijven onderzoeken om beter te begrijpen welke mechanismen klimaatverandering verbinden met de geestelijke gezondheid. Bovendien is een betere integratie van de geestelijke gezondheid in het klimaatbeleid, met name in België, onontbeerlijk. Dit houdt in dat de psychologische dimensie van klimaatverandering wordt erkend en als een volwaardig onderdeel van aanpassings- en volksgezondheidsstrategieën wordt beschouwd.

OVERZICHTABELLEN

1 • Evolutie van de indicatoren met betrekking tot klimaatbezorgdheid in België, Gezondheidsenquête 2023-2024

	2023-2024
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ...	
• aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is	42,8
• bezorgd is over de klimaatverandering	72,0
• zeer bezorgd is over de klimaatverandering	21,6
• denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden	17,4
• denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden	63,4
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ... voelt/is bij het thema van de klimaatverandering	
• interesse	45,0
• verdrietig	28,1
• bang	28,7
• boos	25,2
• schuldig	12,5
• hoopvol	16,5
• machteloos	46,9
• onverschillig	8,2
• angstig	13,6
• depressief	2,4
• optimistisch	7,0
• walging	6,6

Tabel 2 • Evolutie van de indicatoren met betrekking tot klimaatbezorgdheid in het Vlaams Gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024

	2023-2024
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ...	
• aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is	39,6
• bezorgd is over de klimaatverandering	74,8
• zeer bezorgd is over de klimaatverandering	21,8
• denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden	15,2
• denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden	59,0
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ... voelt/is bij het thema van de klimaatverandering	
• interesse	44,7
• verdrietig	22,6
• bang	25,2
• boos	21,2
• schuldig	11,2
• hoopvol	15,4
• machteloos	44,8
• onverschillig	9,2
• angstig	11,1
• depressief	2,1
• optimistisch	6,8
• walging	3,2

Tabel 3 • Evolutie van de indicatoren met betrekking tot klimaatbezorgdheid in het Brussels Gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024

	2023-2024
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ...	
• aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is	60,9
• bezorgd is over de klimaatverandering	75,5
• zeer bezorgd is over de klimaatverandering	33,1
• denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden	28,4
• denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden	74,8
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ... voelt/is bij het thema van de klimaatverandering	
• interesse	51,0
• verdrietig	39,8
• bang	37,5
• boos	37,4
• schuldig	14,8
• hoopvol	16,1
• machteloos	43,6
• onverschillig	4,0
• angstig	21,6
• depressief	4,3
• optimistisch	7,7
• walging	13,0

Tabel 41 • Evolutie van de indicatoren met betrekking tot klimaatbezorgdheid in het Waals Gewest, Gezondheidsenquête 2023-2024

	2023-2024
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ...	
• aangeeft dat het thema klimaatverandering voor hen zeer belangrijk is	44,8
• bezorgd is over de klimaatverandering	65,0
• zeer bezorgd is over de klimaatverandering	18,2
• denkt dat de klimaatverandering hen persoonlijk veel kan schaden	19,1
• denkt dat de klimaatverandering toekomstige generaties veel kan schaden	69,9
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat ... voelt/is bij het thema van de klimaatverandering	
• interesse	43,9
• verdrietig	36,4
• bang	33,6
• boos	30,3
• schuldig	14,5
• hoopvol	18,9
• machteloos	52,4
• onverschillig	7,1
• angstig	16,7
• depressief	2,5
• optimistisch	7,4
• walging	11,9

REFERENTIES

1. IPCC. SYNTHESIS REPORT OF THE IPCC SIXTH ASSESSMENT REPORT (AR6): Summary for Policymakers [Internet]. European University Institute. 2023. Available from: [10.59327/IPCC/AR6-9789291691647](https://www.eui.eu/Files/2023/09/10/1059327/IPCC/AR6-9789291691647)
2. De Troeyer K, Bauwelinck M, Aerts R, Profer D, Berckmans J, Delcloo A, et al. Heat related mortality in the two largest Belgian urban areas: A time series analysis. *Environ Res* [Internet]. 2020 Sep 1 [cited 2025 Sep 26];188:109848. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S001393512030743X>
3. Alemayehu Ali E, Cox B, Van de Vel K, Verachtert E, Vaes B, Gabriel Beerten S, et al. Associations of heat with diseases and specific symptoms in Flanders, Belgium: An 8-year retrospective study of general practitioner registration data. *Environ Int* [Internet]. 2024 Nov 1 [cited 2025 Sep 26];193. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39467480/>
4. Obradovich N, Migliorini R, Paulus MP, Rahwan I. Empirical evidence of mental health risks posed by climate change. *Proc Natl Acad Sci U S A* [Internet]. 2018 Oct 23 [cited 2025 Sep 29];115(43):10953–8. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30297424/>
5. Janzen B. Temperature and Mental Health: Evidence from Helpline Calls. <https://doi.org/10.1086/736751> [Internet]. 2025 Nov 1 [cited 2025 Oct 5]; Available from: [/doi/pdf/10.1086/736751](https://doi/pdf/10.1086/736751)
6. De Maeyer N, Nagabhatla N, Toles OM, Reubens DG, Scheerens C. The Medium-Term Psychosocial Impact of the 2021 Floods in Belgium: A Survey-Based Study. *Climate*. 2025 Mar 1;13(3).
7. Coffey Y, Bhullar N, Durkin J, Islam MS, Usher K. Understanding Eco-anxiety: A Systematic Scoping Review of Current Literature and Identified Knowledge Gaps. *J Clim Chang Heal* [Internet]. 2021 Aug 1 [cited 2025 Oct 5];3:100047. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2667278221000444>
8. Heeren A, Mouguiama-Daouda C, Contreras A. On climate anxiety and the threat it may pose to daily life functioning and adaptation: a study among European and African French-speaking participants. *Clim Change* [Internet]. 2022 Jul 1 [cited 2025 Oct 5];173(1–2). Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35912274/>
9. SPF Santé publique, Sécurité de la chaîne alimentaire et Environnement. Enquête sur le climat 2021 [Internet]. [cited 2025 Sep 29]. Available from: <https://climat.be/doc/enquete-climat-2021-rapport.pdf>
10. Cosh SM, Ryan R, Fallander K, Robinson K, Tognela J, Tully PJ, et al. The relationship between climate change and mental health: a systematic review of the association between eco-anxiety, psychological distress, and symptoms of major affective disorders. *BMC Psychiatry* [Internet]. 2024 Dec 1 [cited 2025 Oct 13];24(1):1–19. Available from: <https://bmcpsy psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-024-06274-1>
11. Collery A, Niedzwiedz CL. Climate change worry and the association with future depression and anxiety: cross-national analysis of 11 European countries. *BMJ Ment Heal* [Internet]. 2025 Apr 7 [cited 2025 Oct 5];28(1):1–7. Available from: <https://mentalhealth.bmj.com/content/28/1/e301318>
12. Clayton S, Karazsia BT. Development and validation of a measure of climate change anxiety. *J Environ Psychol* [Internet]. 2020 Jun 1 [cited 2025 Oct 13];69:101434. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272494419307145>
13. Hogg TL, Stanley SK, O'Brien L V., Wilson MS, Watsford CR. The Hogg Eco-Anxiety Scale: Development and validation of a multidimensional scale. *Glob Environ Chang* [Internet]. 2021 Nov 1 [cited 2025 Oct 13];71:102391. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959378021001709>
14. Wullenkord MC, Tröger J, Hamann KRS, Loy LS, Reese G. Anxiety and climate change: a validation of the Climate Anxiety Scale in a German-speaking quota sample and an investigation of psychological correlates. *Clim Change* [Internet]. 2021 Oct 1 [cited 2025 Oct 13];168(3–4):1–23. Available from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10584-021-03234-6>

15. Whitmarsh L, Player L, Jiongco A, James M, Williams M, Marks E, et al. Climate anxiety: What predicts it and how is it related to climate action? *J Environ Psychol*. 2022 Oct 1;83.
16. Schwartz SEO, Benoit L, Clayton S, Parnes MKF, Swenson L, Lowe SR. Climate change anxiety and mental health: Environmental activism as buffer. *Curr Psychol* [Internet]. 2022 Jul 1 [cited 2025 Oct 13];42(20):16708–21. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35250241/>

CONTACT

Rana Charafeddine • T+32 2 642 57 39 •
rana.charafeddine@sciensano.be

OVER SCIENSANO

Sciensano is een openbaar en onafhankelijk wetenschappelijk instituut, dat zich inzet voor de gezondheid van mens en dier en hun omgeving.

We doen wetenschappelijk onderzoek en surveillance, en ondersteunen de overheid en verschillende agentschappen en organisaties met expertise, adviezen en diensten op vlak van gezondheid.

Sciensano hecht veel belang aan het One Health-principe, dat benadrukt dat de gezondheid van mens, dier en hun omgeving onderling verbonden zijn. Daarom is ons onderzoek interdisciplinair en integreert het verschillende invalshoeken.

Met meer dan duizend medewerkers en 120 jaar aan wetenschappelijke expertise, is Sciensano een gerenommeerd wetenschapsinstituut, dat deel uitmaakt van verschillende internationale wetenschappelijke netwerken.

MEER INFO

Gezondheidsenquête:

www.gezondheidsenquête.be • HIS@sciensano.be

Sciensano :

Sciensano.be • info@sciensano.be

Juliette Wytsmanstraat 14 • Brussel • België • T + 32 2 642 51 11